

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ НЕВРОЛОГІЇ НА КАФЕДРІ НЕРВОВИХ ХВОРОБ З НЕЙРОХІРУРГІЄЮ ТА МЕДИЧНОЮ ГЕНЕТИКОЮ

Пінчук В.А., Литвиненко Н.В., Дельва М.Ю., Кривчун А.М., Дельва І.І., Силенко Г.Я., Самарченко Л.А., Санік О.В., Пурденко Т.Й., Гладка В.М., Таряник К.А., Паленка О.Є.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто питання важливості формування в студентів мотивації до навчання. Акцентується увага на методах підвищення мотивації студентів до навчання на кафедрі нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою Української медичної стоматологічної академії.

Ключові слова: мотивація, якість освіти, навчальний процес.

Considered the importance of forming motivation students to study. The emphasis is on methods for increasing students' motivation to study at the Department of Nervous Diseases with Neurosurgery and Medical Genetics at the Ukrainian Medical Stomatological Academy.

Keywords: motivation, quality of education, educational process.

**Чому б ти не навчався,
ти навчаєшся для себе.
Петроній**

Як відомо, сучасний світ потребує підготовки професійно компетентних, кваліфікованих медичних кадрів. Але є дані, що близько 10 % студентів медичних вишів щороку не вдається скласти ліцензійні іспити «Крок 2» і «Крок 3», де прохідний бал становить 60,5% і 70,5% відповідно. Це пояснюється, на думку працівників Міністерства охорони здоров'я, тим, що за тривалу історію медичної освіти в Україні накопичувалися численні проблеми системного характеру, які призвели до зниження рівня знань і вмінь майбутніх спеціалістів та негативно позначилися на якості освітніх послуг, а отже, і на міжнародному іміджі й конкурентоспроможності української системи вищої медичної освіти. Тому, враховуючи сучасний розвиток медичної науки і практики, необхідно вносити корективи в підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників із наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів [2;5;6;8]. Для досягнення цієї мети в Україні започатковано багатоетапне реформування освітньої та медичної галузей, переглядається структура і зміст вищої медичної освіти, упроваджуються в освітньо-інтегративний процес сучасні міжнародні медичні й освітні стандарти, передбачено підвищення інтелектуального, науково-освітнього, професійно-орієнтованого рівня майбутніх лікарів [5;8].

Освічена в медичній справі людина – це практик, здатний лікувати, допомагати, захищати здоров'я інших. Професійні знання медика, його інтелектуальні якості – надзвичайно важливі, але допоміжна сторона його освіченості. Це стосується не лише суто професійних компетентностей, а й соціальних та особистих якостей випускників медичних ЗВО, їхніх здатностей розв'язувати етичні, комунікативні, психологічні проблеми, вміння працювати з пацієнтами. Компетентності взаємопов'язані.

«Золотий стандарт» дидактики – це розуміння того, що успішність навчальної діяльності студента і її результат зумовлені реалізацією принципу мотиваційного забезпечення навчально-виховного процесу, формуванням у студентів мотивації до навчання. У педагогіці як науці терміном «мотивація» позначають систему дій щодо активізації мотивів у студентів. Для студентів розроблено три напрями мотивації: мотивація до вивчення матеріалу, мотивація на подальше успішне навчання в закладі вищої освіти і мотивація щодо безперервного медичного навчання. Мова йтиме про те, щоб вивести студента на суб'єктивний рівень навчання, тобто на рівень самомотивації, коли навчання стає особисто значущим [1].

Мотивація до навчання – досить непростий і неоднозначний процес зміни ставлення особистості й до окремого предмета вивчення, і до всього навчального процесу. Тому особливо важливим стає питання про стимули і мотиви саме навчально-професійної діяльності студентів.

Мотиви представляють одну з мобільних систем, на яку можна впливати. Навіть якщо вибір майбутньої професії студентом був зроблений не цілком самостійно і недостатньо усвідомлено, то, цілеспрямовано формуючи стійку систему мотивів діяльності, можна допомогти майбутньому фахівцю в професійній адаптації й професійному становленні. Ретельне вивчення мотивів вибору майбутньої професії дасть можливість коригувати мотиви навчання і впливати на професійне становлення студентів. Ефективність навчального процесу безпосередньо пов'язана з тим, наскільки висока мотивація і високий стимул оволодіння майбутньою професією. Навчальний процес належить до складних видів діяльності, мотивів для навчання багато і вони можуть не тільки проявлятися окремо в кожній людині, а і зливатися в єдине, формуючи складні мотиваційні системи [3;7;10].

Відома така класифікація навчальної мотивації студентів [4;10]:

- пізнавальні мотиви (засвоїти нові знання і стати більш ерудованим);
- широкі соціальні мотиви (виражаються в прагненні особистості самоствердитися в суспільстві, затвердити свій соціальний статус);
- прагматичні мотиви (отримувати гідну винагороду за свою працю);
- професійно-ціннісні мотиви (розширення можливостей влаштуватися на перспективну і цікаву роботу);
- естетичні мотиви (отримання задоволення від навчання, розкриття своїх прихованих здібностей і талантів);
- статусно-позиційні мотиви (прагнення утвердитися в суспільстві через навчання або громадську діяльність, отримати визнання оточення, зайняти певну посаду);
- комунікативні мотиви (розширення кола спілкування за допомогою підвищення свого інтелектуального рівня і нових знайомств);
- традиційно-історичні мотиви (стереотипи, які виникли в суспільстві й зміцнилися з часом);

- утилітарно-практичні мотиви (прагнення до самоосвіти);
- навчально-пізнавальні мотиви (орієнтація на способи здобування знань, засвоєння конкретних навчальних предметів);
- мотиви соціального й особистісного престижу (орієнтація на певне положення в суспільстві);
- неусвідомлені мотиви (отримання освіти не за власним бажанням, а за впливом кого-небудь, засноване на повному нерозумінні сенсу одержуваної інформації й повній відсутності інтересу до пізнавального процесу).

Виявлено, що деякі студенти не вміють раціонально планувати свій день, тобто показують повну чи майже повну відсутність особистого менеджменту. При цьому вони не розуміють важливість і значимість планування свого особистого часу і, відповідно, не виявляють внутрішнього зв'язку бюджетування з ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. До основних причин нераціонального використання особистого часу студентами належать такі: невміння конспектувати; відсутність навичок пошуку необхідної інформації; небажання витратити час на читання навчальної літератури, адже швидше знайти інформацію в Інтернеті.

На кафедрі нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою Української медичної стоматологічної академії, користуючись досвідом колег і власними спостереженнями, застосовуємо такі способи посилення мотивації: по-перше, бесіда зі студентом, метою якої стає пояснення про користь знань, які він отримує в ЗВО, в його подальшій лікарській діяльності; по-друге, студента необхідно не тільки зацікавити предметом, а й відкрити для нього можливості практичного використання знань; по-третє, студенту дуже важливо, щоб викладач був його наставником, щоб до нього можна було звернутися по допомогу під час навчального процесу, обговорити нагальні питання. Дуже важливо проявляти повагу до студента, яким би він не був за особистісними якостями. Крім того, доведено, що основним мотивом навчання є внутрішня спонукальна сила. Оскільки дійсне джерело мотивації людини міститься в ній самій, то необхідно, щоб вона сама захотіла щось зробити і зробила це. Тому викладачі намагаються під час навчальної діяльності ставити перед студентом такі завдання, які були б не тільки зрозумілі, а й внутрішньо прийнятні ним, тобто щоб вони були значущі для студента. З метою підвищення пізнавальної мотивації під час практичних занять із неврології, нейрохірургії безпосередньо в палаті біля ліжка хворого студенти особисто беруть участь у проведенні діагностичних, інколи лікувальних маніпуляцій, вивчають на практиці нюанси дій лікаря, медичної сестри, пацієнта. Завдяки цьому студенти знаходять своє місце в труднощах діагностично-лікувального процесу, що позитивно впливає на їхній світогляд, допомагає їм визначитися зі своєю майбутньою спеціалізацією. На кафедрі приділено особливу увагу мотивації студентів насамперед до практичної роботи з пацієнтом, самостійній курації пацієнтів з подальшим написанням і захистом історії хвороби.

Однією з форм підвищення мотивації також є розширення функціональних обов'язків студентів, тобто надання студентам можливості проявити себе в тій ділянці, яка їм ближча [9]. Студенти з високим рейтинговим балом і найбільш зацікавлені в навчанні активно працюють у науковому студентському гуртку, що дозволяє їм оволодіти навичками літературного пошуку, реферативних доповідей і якісніше опанувати практичні маніпуляції.

На кафедрі створений навчально-методичний кабінет, студентам надано широку можливість роботи в бібліотеці кафедри, де підібрані підручники, методичні посібники, наукові оглядові статті з найскладніших тем неврології та нейрохірургії, відеофільми тощо.

З метою морального і матеріального стимулювання праці студентів на кафедрі практикується публічне (на лекції) відзначення успіхів студентів, які брали участь у студентських конференціях: оголошення подяки, заохочення сучасною медичною літературою.

Оскільки обов'язковою умовою зацікавленої й результативної роботи студентів є позитивний настрій у системі відносин педагог – студент, викладачі кафедри прагнуть у своїй роботі створювати і підтримувати сприятливий емоційний клімат навчання, довірливі стосунки і взаємоповагу.

Отже, основне завдання навчального закладу – стимулювати інтерес до навчання таким чином, щоб метою студентів стало не просто отримання диплома, а диплома, підкріпленого міцними і стабільними знаннями. Мотивація студентів – це один із найефективніших способів поліпшити процес і результати навчання, а мотиви е рушійними силами процесу навчання і засвоєння матеріалу.

Список використаної літератури

1. Бакшаева Н.А. Психология мотивации студентов: учебное пособие / Н.А.Бакшаева, А.А.Вербицкий.– М.:Логос, 2006.–184 с.
2. Беззуб І. Сучасний стан та перспективи розвитку медичної освіти в Україні. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/>.
3. Бибрих Р. Р. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов / Р. Р. Бибрих, И. А. Васильева// Вестник МГУ. Серия 14. Психология. – 1987. – №2. – С. 12.
4. Гилюн О.В. Освітні мотивації студентської молоді /О.В.Гилюн// Грані: наук.-теорет. і громад.-політ. альманах / Дніпроп.нац.ун-т ім.О.Гончара; Центр соц.-політ.дослідж. – Д., 2012.– №1(81). – С.102-104.
5. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти [Текст]: підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
6. Опанування студентами практичних навичок як складова частина покращення якості навчання на кафедрі нейрохірургії і неврології Одеського державного медичного університету / А.С.Сон, В.В.Добровольський, Ю.І.Горанський [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – №1.– С.32-34.
7. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
8. Стародубцева В.К. Мотивация студентов к обучению / В.К. Стародубцева //Современные проблемы науки и образования. – 2014.– №6.; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=15617>
9. Удосконалення самостійної роботи студентів на кафедрі нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою з використанням інноваційних технологій / Н.В.Литвиненко, Г.Я.Силенко, В.А.Пінчук [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2017. – №1. – С. 97-99.
10. Шляхи реформування системи вищої медичної освіти в Україні в сучасних умовах / [О. В. Лінчевський, В. М. Черненко, Ю. С. П'ятницький, І. Є. Булах] // Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль: ТДМУ, 2017.– Т.1.– С.3-5.